

Agerbæk Børnehaves oprettelse 1970 – den første børnehave i Helle Kommune

Af Agnete Rødsgård

Efter kommunesammenlægningerne i 1967 fandt en forældregruppe sammen i Helle Kommune. Den bestod af fem medlemmer: Lærer Inge Petersen, Agerbæk, formand, salgskonsulent Per Høst-Madsen, Starup, lærer Anna Kirstine Lund, Agerbæk, lægesekretær Hilda Christensen, Agerbæk og viceborgmester Vagn Åge Jessen, Roushøje. Forældre, som ville oprette en børnehave i Agerbæk, hvor der på det tidspunkt ikke var nogen samlet form for børnepasning. I Agerbæk by var der ca. 1.100 indbyggere, og der var mange unge familier med børn. Der var en stor skole med ca. 400 børn, og der var en ret stor industrivirksomhed, møbelfabriken Brødrene Ludvigsen, i byen. For at samle interesserede forældre gik man fra hus til hus og fik efterhånden også rekrutteret en del børn under skolealderen.

Initiativtageren sad selv i kommunalbestyrelsen, som mest bestod af ældre landmænd med voksne børn og hjemmegående koner, så det var en drøj omgang at finde politisk flertal for børnehaven. Efter megen tovtækkeri lykkedes det dog, fordi der var kommet nye love om børnepasning. Kommunalbestyrelsen kunne derfor ikke komme udenom at etablere en børnehave, men de var ikke særlig interesserede i at den blev kommunal. Derfor sagde man til de unge forældre, at de enten måtte lave en børnehave, som havde en

privat forening bag sig eller var en selvejende institution. Det viste sig, at man ikke kunne finde en forening, som var interesseret i at stå bag en børnehave, så derfor bestemte man sig for den selvejende institution. Nu blev der nedsat en bestyrelse af initiativtagerne samt et medlem fra kommunalbestyrelsen.

Man oprettede også en støtteforening. For at starte børnehaven skulle der nemlig samles ca. 30.000 kr. ind, og resten kunne så lånes i Andelskassen i Agerbæk. Der blev derfor afholdt en stor velgørenhedsfest, hvor man spillede teater, lavede gøgl med mere, og samlede penge ind.

Nu kunne man begynde at se sig om efter et egnet hus til børnehaven, men fandt ikke noget, der var rigtig godt. Bestyrelsen havde hørt om en københavnsk arkitekt, Georg Nielsen, som fremstillede typebørnehaver. Han havde til huse i Ballerup, men havde også en lille afdeling i Egved, hvor firmaet var ved at bygge i nogle nabokommuner. Bestyrelsen besluttede sig til at benytte dette firma. I årene omkring 1970 blev der bygget mange børneinstitutioner, så derfor var man begyndt at producere typebørnehaver, som var lidt nemmere at få etableret.

En leder med pædagogiske visioner

I vinteren 1970 læste jeg i mit fagblad, at man søgte en leder til en selvejende institution,

Agnete Rødsgård, 1970.

normeret til 20 heldagsbørn og 40 halvdagsbørn i alderen 3-7 år i Agerbæk, Helle Kommune. Man havde en grund, men byggeriet var endnu ikke påbegyndt. Min familie og jeg kiggede på et kort over Jylland og fandt ud af, at der i området var gode åer at fiske i. Min mand var lystfisker, og vi trængte til at komme ud, hvor der var lidt mere plads, og hvor vores to børn på henholdsvis 12 og seks år kunne gå i en mindre og mere overskuelig skole. Til og med kunne min mand få arbejde på Varde Stålværk, som manglede folk.

Vi ringede til Agerbæk og talte med formanden for børnehavens bestyrelsen, som gerne ville se mig allerede den førstkomende lørdag, hvor hun ville samle bestyrelsen. Min mand og jeg drog afsted, og ved ankomsten blev vi meget venligt modtaget. Vi fik en god snak, samtidig med at jeg viste dem mine anbefalinger. Efter samtalen holdt bestyrelsen et lille møde, hvorefter den meddelte mig, at jeg havde fået stillingen. Senere fandt jeg ud af, at jeg var den eneste ansøger. Vi kørte samme dag hjem til Frederikssund, hvor vi boede, men i mellemtiden var det blevet snestorm, så i Kolding var vi ved at køre fast i en snedrive. Vores gode, gamle, højhjulede Folkevogn klarede imidlertid at komme igennem.

Kort tid efter mit besøg i Agerbæk blev jeg kontaktet af det arkitektfirma, som skulle bygge børnehaven. De sendte mig nogle tegninger af bygningen, som tiltalte mig meget. Jeg havde hidtil arbejdet på traditionelle institutioner, der var gruppeopdelt med 20 børn, en pædagog og en medhjælper på hver stue. Jeg syntes, det var et meget lukket system. Børnene havde svært ved at komme til at lege med andre børn udenfor deres egen gruppe, og det voksne personale arbejdede af samme grund dårligt sammen. Det var mine børn og dine børn, min stue og din stue, hvor det skulle have været et fælles foretagende. Dette ville jeg lave om på, og nu var chancen der. Typebørnehaven havde en rumfordeling, som var meget velegnet til det pædagogiske arbejde, som jeg gerne ville udføre.

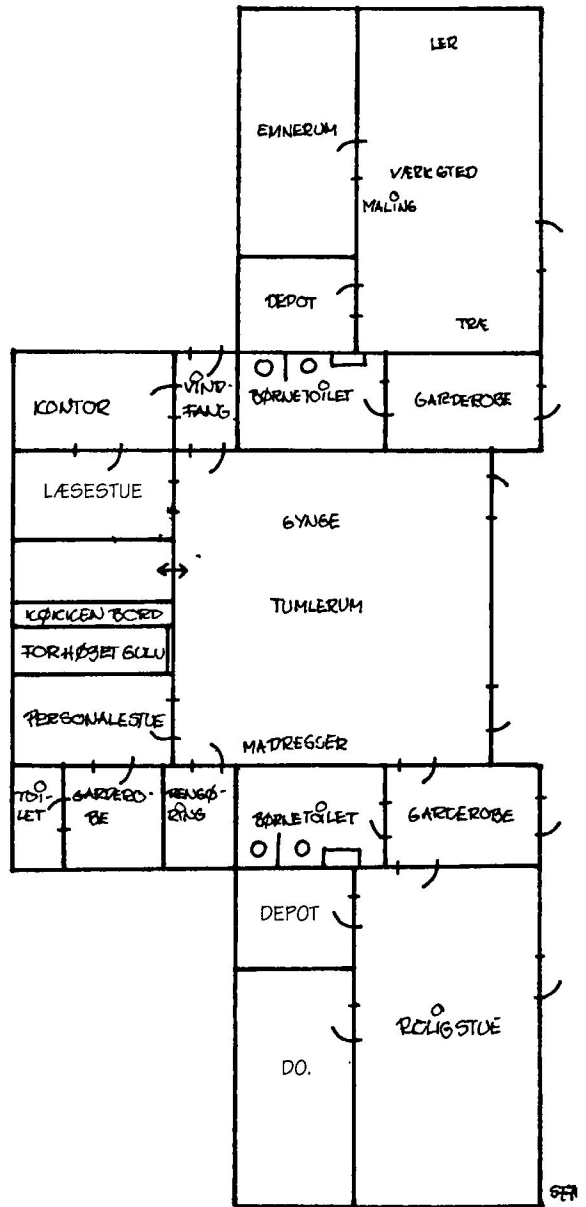
Bestyrelsen for den nye børnehave havde ansat mig til 1. maj, så derfor havde jeg sagt min daværende stilling op. Det var imidlertid meget optimistisk af bestyrelsen, for det viste

sig, at vinteren blev meget lang og kold med sne og is langt hen på foråret, så byggeriet blev meget forsinket. Da jeg - efter at vi havde fundet et gammelt hus at bo i - flyttede over til Agerbæk til 1. maj, var man kun lige begyndt at bygge børnehaven, så jeg lovede bestyrelsen at tage min sommerferie, så min ansættelse blev rykket frem til 1. juni.

Indretning og personale

Da vi nærmede os denne dato, begyndte foråret så småt at komme. Det eneste, jeg kunne gå i gang med, var sammen med bestyrelsen at købe legetøj, beskæftigelsesmaterialer, møbler osv., og sammen kunne vi også få lavet nogle stillingsopslag, så vi kunne få ansat resten af personalet. Vi indrykkede annoncer i de lokale blade og i mit fagblad og satte stillingsopslag op på seminariet i Esbjerg.

Der kunne først blive tale om at ansætte det øvrige personale til 1. august, det kunne vi se på byggeriets forløb. Vi fik mange ansøgninger til pædagogmedhjælperstillingerne, og ud fra dem fandt vi to piger på 18 år, én fra Glejbjerg og én fra Varde. Derimod var det meget svært at få uddannet personale til institutionen. Vi fik ingen svar på annoncerne, så bestyrelsen og jeg fandt ud af, at det nok var bedst, at jeg tog ind på seminariet i Esbjerg og reklamerede lidt for vores nye børnehave. Vi var så heldige, at der på det tidspunkt var ved at være en gruppe pædagoger færdige med deres uddannelse. De fleste af dem havde fået arbejde, men der var to piger fra Bramming, som i forvejen kendte hinanden. De ville gerne have lidt sommerferie, inden de begyndte at søge arbejde, og dem kom jeg i kontakt med. Da jeg fortalte dem om børnehaven, og hvordan den skulle køre,

Agerbæk Børnehaves funktionsopdelte grundplan, 1970.

Agerbæk Børnehave mens alt endnu var tomt og bart, 1970. (Agerbæk Børnehave)

blev de så interesserede, at de fik lyst til at søge stillingerne. Det eneste, der måske kunne blive et problem var, at de begge to skulle have et sted at bo. De var begge gift, og den ene havde et barn.

Jeg tog tilbage til bestyrelsen, og inden da havde jeg lovet pigerne, at vi ville forsøge at finde noget, de kunne bo i. Herefter indkaldte bestyrelsen pigerne til samtale, for ansættelsen skulle helst ske pr. 1. august. Da der ikke var andre ansøgere til stillingerne, blev begge antaget. Heldigvis var de et par søde piger med pæne papirer.

Bestyrelsen havde i mellemtiden fået fast tilsagn fra forældrene til 44 børn, som kunne starte i børnehaven.

Den 1. august mødtes personalet i børnehaven. Der var stadig en hel del, som skulle gøres færdigt efter håndværkerne, og en del af møblerne var slet ikke ankommet endnu, da de var blevet forsinkede af sommerferien. Om aftenen afholdtes et bestyrelsesmøde, hvor den lokale andelskasse også var repræsenteret. Man blev enige om, at børnehaven

skulle åbne den 10. august, første skoledag efter sommerferien. Bestyrelsen havde været så letsindig at love forældrene, at børnehaven ville åbne for børn på denne dato. Vi protesterede en hel del, men det hjalp ikke. Vi syntes ikke, at vi havde tid nok til at få gjort indretningen færdig til den tid. Der var imidlertid ikke noget at gøre, så vi fik meget travlt i personalegruppen de kommende dage. Rammerne skulle være i orden, og vi skulle have inddelt rummene efter funktion. Der var tre store rum. I et af dem blev der indrettet værksted, et andet blev tumlerum og et tredje legestue. Rundt i rummene uddeltes legetøj, møbler, materialer og værktøj. Der manglede stadig nogle leveringer, men vi håbede snart at få dem hjem.

Da vi endnu ikke havde mødt alle børn og forældre, besluttede personalet og jeg at invitere dem ned i mit lille hus dagen før åbningsdagen, så vi kunne hilse på hinanden, og så børnene kunne se vore ansigter, inden de skulle begynde i børnehaven dagen efter. Alle inviterede mødte op.

Børnehaven åbner

Næste dag mødte 44 børn op uden forældrene, så vi fik travlt. Det var temmelig kaotisk, men også morsomt. Der var kun ét barn, som ikke ville i børnehave bagefter, men hun vendte tilbage senere. Der blev hamret, malet, tegnet og læst historier, og da dagen var ovre, var vi voldsomt trætte. De kommende dage fortsatte på samme måde, men efterhånden normaliserede tingene sig.

De første dage efter åbningen kom der gang i håndværkerne, og efterhånden fik de gjort de forskellige ting færdige - dog ikke uden dramatik. En håndværker, der skulle sætte nogle hylder op, borede ind i et vand-rør, og én af stuerne blev oversvømmet. Vi fik dog tørret vandet op, så stuen kunne bruges igen.

At vi klarede den voldsomme start, skyldtes børnenes glæde over alle de nye ting, og udformningen af børnehaven havde også en indvirkning derpå. I forbindelse med åbningen udbredte håndværkerne desværre nogle rygter om, at oppe i børnehaven fik man lov til at hamre i vindueskarmene, men da vi jo ikke havde andet at hamre i, var vi nødt til at bruge dem. Det var egentlig ikke så mærkeligt, at rygterne gik i hele kommunen. Det var en landkommune, hvor man slet ikke kendte til begrebet børnehave, så man gik måske på forhånd ud fra, at et så nymodens sted ville noget sådant ske. Det fik mig imidlertid ikke til at miste modet, og jeg havde heller ikke tid til at høre efter rygter, for vi havde meget travlt med at få børnehaven til at fungere. Heldigvis er jeg selv fra en landkommune, så jeg vidste, hvordan folk reagerer med rygter og lidt negativ omtale.

En af de første dage jeg var i Agerbæk, var

jeg tilfældigvis inde i den lokale bank, en lille andelskasse, som jeg naturligvis også ville bruge. Der mødte jeg borgmesteren, som bestemt ikke var begejstret ved tanken om, at der skulle være en børnehave i Agerbæk. Han sagde til mig, at hvis det stod til ham, skulle mødrene have betaling for at være hjemme og passe deres børn. Det var jo ingen god begyndelse, men miste modet gjorde jeg nu ikke.

Ideerne realiseres

Heldigvis for os var børnene meget glade for at gå i børnehaven, og det smittede hurtigt af på forældrene. Vi kørte en meget åben form for børnehave, der senere fik navnet åbenplan-børnehave. Såvidt jeg kunne se, passede denne form meget godt til børnene i Agerbæk. Det, at man ikke var lukket inde, men kunne bruge hele gulvarealet og selv være med til at bestemme, hvad man ville lege med, og hvem man ville lege med, var en meget vigtig sag. Mit nye personale havde en vældig god forståelse for den åbne form, og vi fik efterhånden lavet et system, der gjorde, at man fordelte sig rundt i rummene, og tog sig af de ting, man skulle hjælpe børnene med. Vi fik også et meget godt samarbejde, som måske var en følge af den lidt voldsomme start, hvor vi simpelthen var nødt til at hjælpe hinanden.

Ved min ansættelse havde jeg sikret mig, at jeg ikke skulle have så meget regnskab i børnehaven, og det var jeg glad for. Bestyrelsen var indstillet på, at der skulle være en kasserer, som førte regnskabet, og det var kun småting, jeg selv ordnede. Jeg havde derfor tid til at være ude blandt børnene og hjælpe personalet med at komme rigtig i gang. Nu

ÅBEN - PLAN

(metodik og struktur i børnehaven)

2. udgave

redigeret af Jørn Steenhold.

Faglig pædagogisk formidling

Agerbæk Børnehave var én af de første Åben-Plan børnehaver i Danmark. Siden 1970 har ideen imidlertid bredt sig, så der i dag findes funktionsopdelte børnehaver mange steder i landet.

var det jo også mine tanker og ideer institutionen skulle bygge på, og det var et held for mig, ellers var det sikkert ikke lykkedes så godt.

En af de ting, som var med til at få børnene til at falde godt til, var at vi indførte noget, som måske har vækket en del forargelse. Børnene skulle have madpakker med hjemmefra, og vi havde bestemt, at de skulle have lov til at spise madpakkerne, når de var sultne. Egentlig tror jeg nok, forældrene havde forestillet sig, at ungerne ville spise hele tiden, men det viste sig, at der hurtigt kom en

fast rytme. Når de tidlige børn kom, spiste de lidt morgenmad, og når klokken var ni - fast spisetid på landet - satte børnene sig ned og spiste lidt mad. Når vi nærmede os frokosttid, kom børnene automatisk og spiste af deres madpakker, og når vi kom til kaffetid om eftermiddagen, spiste de også. Det var meget få, der spiste udenfor disse tidspunkter, og børnene ville også helst sidde sammen, så dette normaliseredes hurtigt.

Det, at vi lod børnene bruge hele gulvpladsen og alle rummene, gav naturligvis lidt forvirring i starten, og det har måske også virket

Nogle af de første børn på legepladsen i sommeren 1971. (Agerbæk Børnehave)

forvirrende udadtil, men efter nogen tid havde børnene også fundet en rytme her. Rumfordelingen var ideel. Vi havde ingen lange gange, som man kunne fare afsted på, og det var et held, for den udendørs legeplads var først færdig efter flere måneder. Det var ét stort ælte af jord, og det var først et stykke hen på efteråret, at man fik legepladsen gjort nogenlunde i orden, så børnene kunne lege der. Inden den tid havde vi mange snavsede børn, som kom ind med jord og mudder på tøjet, for ud skulle de jo.

På trods af at håndværkerne ikke var fæ-

dige, da vi åbnede børnehaven, normaliserede det sig efterhånden. Håndværkerne kunne nemlig ikke fordrage at blive forstyrret i deres arbejde, så de skyndte sig at blive færdige.

Da der var gået et par måneder var børnehaven efterhånden så færdig, at vi kunne holde indvielse. Indvielsen blev holdt i børnehavens åbningstid, og man havde blandt andet inviteret repræsentanter fra skolevæsenet, den lokale præst, kommunalbestyrelsen og nogle af embedsmændene fra Helle Kommune. Det blev alt i alt en rigtig god dag. Børn og

voksne myldrede rundt imellem hinanden, og vi fik en god snak med mange af de folk som kom, og det resulterede i et godt samarbejde med Helle Kommune og de lokale skoler.

Omegnens børn kommer

Helle Kommune er jo en meget stor kommune, og i begyndelsen havde vi ikke mange børn fra omegnen, men efterhånden som børnehaven blev kendt, fik vi flere børn indude fra landet. Derude skulle man have mere tid til at betragte den nymodens børnehave i Agerbæk. Der var en del unge landmænd med små børn, som nok havde haft den indstilling, som man tit har på landet, at har man fået børn, skal man også selv passe dem.

De unge landmænd fik imidlertid efterhånden større landbrug med mange maskiner, som kunne være farlige for deres små børn, og deres koner måtte mange gange hjælpe til. Nogle af dem havde også uddannelser, og de ville gerne ud på arbejdsmarkedet, så efterhånden kom der flere landbørn i børnehaven. Der var også nogle gårde, som lå så isoleret, at børnene ikke havde ret mange at lege med, og det gav til tider talehandicaps. I forvejen er vesttyderne jo temmelig fåmælte, så der kom børn ind, som manglede ordforråd. Det at de kom i børnehave hjalp gevaldigt på problemet, og efterhånden fik vi også en aftale med en talepædagog, som kom en enkelt gang om ugen, for at undervise disse børn.

Derudover var der en del handicappede børn på landet. En overgang havde vi fem mongolbørn, som vi også fik ekstra hjælp til. Forældrene var ikke meget for, at de skulle sendes hjemmefra og bo andre steder, så der-

for fik vi børnene ind i børnehaven. Disse børn skulle på specialskoler, og sådan én havde man i Esbjerg, så da børnene blev lidt større kom de derind. Børnene blev transporteret til Esbjerg med taxa.

I børnehaven havde vi nogle handicappede børn fra Næsbjerg, som blev kørt hertil af den lokale vognmand. Han var imidlertid ikke bleg for at tage nogle ekstra børn med, når forældrene syntes, de trængte til at komme i børnehave. Forældrene betalte ham så for at tage børnene med, hvilket var udmærket.

Vi havde mange halvdagsbørn, og det gjorde det indimellem lidt besværligt. Normeringen var til 40 børn, og de skulle fordeles på to tider på dagen, fordi børnehaven kun var bygget til 40 børn ad gangen. Der kom 20 børn ind om formiddagen. Disse børn var i børnehaven i fire timer og blev hentet ved middagstid. Efter en times pause kom 20 nye halvdagsbørn om eftermiddagen i fire timer. Det var temmeligt hårdt da vi kun var fem ansatte i børnehaven, så vi blev nødt til at ansætte endnu en assistent. Desværre kunne vi ikke få en uddannet pædagog, men fik i stedet en forskolelærer, som lige havde fået et handicappet barn ind i børnehaven. Denne forskolelærer blev ansat på halv tid, hvilket var en hjælp for os.

Øverst næste side: Børn blandt andet fra Næsbjerg på legepladsen i slutningen af 1970'erne. Båden, der stammede fra Ribe Å, havde børnehaven købt og fået transporteret hjem med stort besvær. (Agerbæk Børnehave)

Nederst: Også dengang havde Agerbæk Børnehave eget hønsehold. Her har en af hønsene måttet lade livet, og børnene plukker fjerene af den under Karens kyndige vejledning. (Agerbæk Børnehave)

Børn og ansatte i Agerbæk Børneshave, 1991.

Børnehaven accepteres

Efterhånden vænnede befolkningen sig til, at der var en børnehave i Agerbæk. Børnehaven blev også accepteret, og man lærte at bruge os rigtig godt. Det var den første børnehave i Helle Kommune, men efter nogle år byggede man endnu en børnehave i den anden ende af kommunen - i Øse. I dag er der en børnehave tilknyttet alle skolerne i de små byer i Helle Kommune, så det er en gevaldig udvikling, der er sket.

Jeg blev i Agerbæk Børneshave som børnehaveleder i 22 år, indtil 1992. Efterhånden blev børnehaven noget godt og fast, som hørte til, og jeg blev meget accepteret, og sætter stor pris på vestjyderne. Den mellemliggende tid var der naturligvis både op- og ned-

gangstider. Den pædagogik, jeg havde indført, måtte jeg indimellem gå på kompromis med, men efterhånden fik vi lavet en børnehave, som jeg syntes var super. Børnene blev ved med, at synes om den måde børnehaven kørte på, og vi lavede aldrig nogensinde om på grundprincipperne. Der blev kun foretaget småjusteringer. Jeg synes absolut, at den form for børnehave, som jeg indførte i Agerbæk, passede godt til de omgivelser, vi boede i.

Inden jeg holdt op i Agerbæk havde jeg den store fornøjelse, at jeg begyndte at modtage børn af de børn, som startede i børnehaven i 1970 - det var meget morsomt at opleve.

Agnete J. Rødsgård, født 1932 på Jungshoved. Uddannet på Frøbelseminariet i København 1957-59. Børnehaveleder i Agerbæk Børneshave 1970-92.